

EL NOMBRE IMPOSIBLE DE MANIFESTANTS QUE VAN ANAR A LES MANIFESTACIONS PER REBUTJAR LA MORT DE MIGUEL ÁNGEL BLANCO

1. Les dades publicades per les revistes

El quadre 1 mostra el nombre total de manifestants que segons que van publicar les revistes de periodicitat setmanal van assistir a les manifestacions per rebutjar l'atemptat contra Miguel Ángel Blanco a l'Estat Espanyol.

QUADRE 1. Nombre de manifestants a l'Estat espanyol

DIARI-REVISTA	DADES	FONT	PERIODISTA
TRIBUNA 28 de juliol	Millones de personas		Antonio Pérez Henares
CAMBIO16 21 de juliol	Cientos de miles de españoles de todas partes		Editorial
CAMBIO16 28 de juliol	Cerca de siete millones de españoles		Gorka Landaburu
ÉPOCA 28 de juliol	Más de seis millones de personas		peu de foto a O.L.F. "Las 48 horas que convulsionaron España"
TIEMPO 28 de juliol	Seis millones de españoles		Martín Prieto
TRIBUNA 28 de juliol	seis millones de españoles		Fernando Ónega

A més, EP publica el dia 17 de juliol la notícia següent:

Más de 6 millones de personas se manifestaron contra ETA. El País. Madrid.

Fueron casi seis millones de personas –5.761.500- las que, según datos oficiales, participaron en las concentraciones convocadas por organizaciones pacifistas o nacidas espontáneamente y que se celebraron en toda España el lunes y el martes.

A estas cifras hay que añadir las 1.500 manifestaciones que tuvieron lugar durante el fin de semana, en las que el Ministerio de Interior calcula que participaron otro millón de personas.

Los cálculos efectuados por las delegaciones del Gobierno en las 17 comunidades autónomas y en las ciudades de Ceuta y Melilla apuntan a que a las concentraciones y manifestaciones celebradas el lunes acudieron 4.711.500 ciudadanos, mientras que las que tuvieron lugar el martes movilizaron a 1.050.000 personas.

Las más multitudinarias fueron las manifestaciones que se celebraron el lunes en Madrid -donde se calcula que participaron dos millones de

personas- y en Barcelona -con una asistencia aproximada de 1.090.000 catalanes-

A las dos grandes manifestaciones del martes en Sevilla y Zaragoza asistieron 527.000 y 400.000 personas, respectivamente, según los mismos cálculos. [...]

Aquesta notícia d'EP és realment allisonadora.¹ D'entrada, cal fer notar que només té en compte fonts oficials, en aquest cas, les delegacions del Govern espanyol a les diverses comunitats autònomes (i Ceuta i Melilla) i el Ministeri de l'Interior. Així, no hi ha cap referència a un càlcul realitzat pel diari, tot i que sigui aproximat. El més interessant, però, són les dades que ofereix. La quantitat del titular (“más de 6 millones”) no coincideix amb el lead (“Fueron casi seis millones personas –5.761.500”). A més, segons les dades oficials, a la manifestació de Madrid hi va haver dos milions de persones quan, com hem vist, les xifres d'EP de l'endemà a la manifestació van donar més d'un milió i mig. Curiosament, no comenta que les seves xifres eren inferiors o que el Ministeri d'Interior exagera. També és cridaner que la manifestació de Barcelona la xifrin en 1.090.000 persones quan en la de Madrid són genèrics (és obvi que la xifra no pot ser de dos milions exactes en cap cas).

Una altra xifra a tenir en compte és la de Saragossa. Segons que informa en el mateix diari M. Gracia el dia 16 de juliol, la delegació del govern espanyol a Zaragoza va afirmar que s'hi van manifestar “unas 600.000 personas”. Un dia després es van perdre al voltant de 200.000 manifestants atès que s'hi afirma que hi va haver 400.000 manifestants. La primera xifra no era creïble perquè, segons les dades de l'INE, el 1 de gener de 1998, Saragossa tenia 603.367 habitants. Una altra vegada som davant del mateix fenomen: el nombre de manifestants coincideix amb el nombre d'habitants de la ciutat. Però hi ha més, perquè cal assenyalar que la font informativa és la mateixa. En ambdós casos es tracta de la delegació del Govern espanyol a Saragossa.

2. Una manifestació que serveix per contrastar les dades

Com es pot suposar, la manifestació per la llibertat de Miguel Ángel Blanco no és l'única que ha tingut lloc a Bilbo i l'inici de la qual se situï a la plaça del Sagrado Corazón i que finalitzi a la plaça de l'Ajuntament, previ pas pel carrer Buenos Aires.

¹ ABC publica la mateixa notícia de manera molt semblant:

Más de cinco millones de españoles salieron a la calle contra ETA

La respuesta ciudadana al asesinato por ETA del concejal Miguel Ángel Blanco movilizó entre el lunes y el martes a casi seis millones de personas que salieron a la calle en todas las Comunidades Autónomas para exigir a la banda terrorista que abandone la violencia, según datos oficiales.

Los cálculos efectuados por las delegaciones del gobierno indican que a las concentraciones celebradas el lunes acudieron 4.711.500 ciudadanos, mientras que las del martes movilizaron a 1.050.000 personas.

Las mayores manifestaciones se celebraron el lunes en Madrid (2.000.000 de personas) y en Barcelona (1.090.000). Por comunidades, las mayores concentraciones se celebraron en Andalucía (873.600), Aragón (451.000), Castilla y León (200.000), Galicia (187.000), País Vasco (178.000), Valencia (151.000) y Castilla-La Mancha (131.000).

És interessant remarcar que la resta de diaris analitzats no es varen fer ressò d'aquesta notícia.

Així, el 16 d'octubre de 1997, en protesta per la mort de l'ertzaintza José María Agirre, l'ajuntament de Zalla va convocar una manifestació amb el suport de la Mesa del Pacte d'Ajuria Enea. A l'endemà, Aitor Guenaga, redactor d'EP, escriu que hi va haver “una multitudinaria marcha” que “partió de la plaza del Sagrado Corazón” passant “pel carrer Buenos Aires” abans “de desembocar ante la escalinata de la fachada del Ayuntamiento”. A més, fa referència a la manifestació que va exigir la llibertat de Blanco:

La multitudinaria manifestación, igual que va sucedió en julio en la convocada para exigir la libertad del regidor Miguel Ángel Blanco, recorrió la Gran Vía entre aplausos de miles de personas que esperaban para a incorporarse a la marcha.

Cal assenyalar tres diferències entre aquesta manifestació i la de Miguel Ángel Blanco. En primer lloc, quan la manifestació arriba a l'ajuntament ja no hi ha ningú a la plaça del Sagrado Corazón ni als seus voltants. En segon lloc, aquesta vegada la manifestació no ocupa cap espai adjacent o pròxim a la Gran Vía. I, en tercer lloc, les voreres no estaven plenes, sinó que la manifestació es reduïa bàsicament als que caminaven per la calçada. Aquestes tres variacions són confirmades per Gaizka Olea a DV:

En las aceras, gruesas columnas aguardan impacientes el paso de la marcha para sumarse a la cola. [...] La cabeza de la manifestación alcanzó al [sic] ayuntamiento de Bilbao a las 20.30 horas [una hora después de partir del Sagrado Corazón], cuando la cola apenas había avanzado unos pocos centenares de metros desde Sagrado Corazón.

Si hi ha columnes és perquè la gent que espera la manifestació no ocupa tota l'àrea de les voreres. Al juliol, per exemple, no hi havia columnes. A més, qualifica les columnes de gruixudes, raó per la qual cal suposar que estaven formades com a màxim per 4 o 5 persones. Olea també deixa clar que quan la manifestació arriba a l'Ajuntament de Bilbo ja no hi ha ningú a la plaça del Sagrado Corazón. No obstant això, no especifica on es troba la cua en aquest moment. Només afirma que havia avançat “unos pocos centenares de metros”. Se suposa que el final de la manifestació no era a més de 300 metres de la plaça del Sagrado Corazón. Tenint en compte la distància del recorregut establert anteriorment (entre la plaça del Sagrado Corazón i l'Ajuntament de Bilbo hi ha 1.750 metres), podem determinar que la longitud de la manifestació que comentem rondaria els 1.450 metres. Sens dubte, són tres diferències a tenir en compte en fer el recompte.

Passem, doncs, a la quantificació dels manifestants. Segons CE, es van manifestar “decenas de miles de ciudadanos” en una “multitudinaria manifestación”. Com gairebé sempre en els diaris bascos no hi ha una quantificació precisa. Per la seva banda, EP titula a la portada del diari: “Más de 100.000 personas muestran en Bilbao su repulsa al último crimen d'ETA”. I el redactor, Aitor Guenaga, escriu una notícia que té el següent titular: “Decenas de miles de personas se manifiestan en Bilbao en protesta por el asesinato de Aguirre”. Guenaga comença la crònica de la següent forma:

Más de 100.000 personas -250.000 según el jefe de la Policía Municipal de Bilbao- tomaron ayer las calles de la capital vizcaina.²

² En el titular de la portada, EP afirma que “Más de 100.000 personas -250.000 según fuentes de la Policía Municipal- recorrieron las calles en repulsa por el asesinato del ertzaintza José María Aguirre.”

Les dues citacions difereixen només en un matís: a portada la font és una institució, mentre que a la crònica és una persona, això sí, la persona que mana en una institució. El problema sorgeix perquè, amb tota probabilitat, la font que quantifica els manifestants és la persona que ocupa un càrrec i no la institució mitjançant un comunicat o el gabinet de premsa, per exemple. Per tant, no es pot establir amb rotunditat si la quantitat obtinguda és el resultat d'un càlcul personal o d'un càlcul de la institució.

Aquesta citació és interessant per dos motius: perquè el periodista proporciona una xifra més o menys concreta i perquè rectifica les xifres oficials. Fixem-nos que ara tenim, segons el periodista, de 110.000 a 130.000 manifestants. La pregunta sorgeix immediatament: què va passar el juliol de 1997? Perquè si prenem la xifra de 110.000 manifestants, això vol dir que al juliol de 1997 les persones que es van manifestar van ser quatre vegades i mitja més que la d'octubre. I si prenem la xifra de 130.000 manifestants, llavors la de juliol va ser gairebé quatre vegades la d'octubre. La diferència és tan abismal que confirma que al juliol no hi va haver, ni de bon tros, mig milió de manifestants. Perquè, evidentment, l'espai ocupat per la manifestació de juliol no va ser quatre vegades superior a l'àrea ocupada per la d'octubre, com es dedueix a partir de la crònica conjunta de DV-CE. Com hem vist, la distància entre el cap i la cua de la manifestació només és, com a màxim, 300 metres inferior.

El segon motiu és molt interessant: el periodista s'atreveix a corregir les xifres oficials i realitza ell mateix un càlcul. El periodista ha vist la manifestació i no es creu la xifra de manifestants que li dona, ni més ni menys, que una font del tot fidedigna segons el criteri de la majoria de periodistes, com és el cap de la Policia Municipal. Per aquesta raó ofereix una altra versió que sembla seva. Hem vist que al juliol hi va haver una total uniformització de la xifra a Bilbo, Madrid i Barcelona. No obstant això, el càlcul de Guenaga té un problema greu: no explica com el fa ni descriu amb precisió l'espai ocupat per la manifestació.

Seguint amb els números, encara hi ha un altre aspecte a considerar: el cap de la Policia Municipal de Bilbo proporciona una xifra exagerada. Segons aquest funcionari policial, aquesta manifestació és la meitat de la de Miguel Ángel Blanco.
